

Szemléletváltás az alapprogram szellemében és a XXI. század elvárásai alapján

DOI: [10.70832/kkkf.2025.11](https://doi.org/10.70832/kkkf.2025.11)

Bevezetés - A XXI. század legfontosabb kihívásai

A felgyorsult, folyamatosan változó világunk az óvodapedagógiát, az óvodapedagógusokat is kihívások elé állítja. Változások történtek a családban – a család szerkezetében, a család értelmezésében, a család, nevelésben betöltött szerepében, a család működésében-. Gondoljunk csak arra, hogy a hagyományos, két édes szülő családtípus veszített súlyából, bizonyos családtípusok egyre nagyobb teret foglalnak el: patchwork- és mozaik család vagy az egyszülő család. A családdal kapcsolatos korábbi értékek helyett is új értékek lettek dominánsak. A családtagok jóval kevesebb időt fordítanak egymásra, nem szentelnek nagyobb figyelmet az együtt töltött minőségi időnek, a családi rítusoknak, együttes élményeknek, a megfelelő kommunikációnak. Elmaradnak a közös étkezések, közös programok, tevékenységek, közös játékok...A gyerekek már olyan környezetbe szocializálódnak, ahol az osztott figyelem, a multitasking szerep jobban érvényesül a szándékos, koncentrált figyelemhez képest.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül a napjainkban zajló informatikai és telekommunikációs forradalom hatásait, a digitális környezet előtérbe kerülését sem. Az IKT eszközök a mindennapi életünk részévé váltak, a mai gyermekek már beleszületnek ebbe a digitális világba. A gyermekeknek már a 21. század erősen digitális információs társadalmában kell élniük és alkotniuk. Nagy kérdés azonban, hogy hogyan kezeljük megfelelően a digitális világot, digitális eszközöket. Ez a kérdés kihívások elé állítja a pedagógusokat és a szülőket egyaránt. Nagyon sok kérdést kell tisztázni a digitális eszközök használatával és a digitális tartalmakkal kapcsolatosan: miért, mit, mikor, mennyi ideig és kivel használhatja ezt a gyermek.

A XXI. század gyermeke egyértelműen új kihívás az óvodapedagógusok számára. Emelkedett az óvodába járó problematikus, nehezen kezelhető, beilleszkedési zavarokkal küzdő és a sajátos nevelési igényű gyermekek száma. Egyre több az idegrendszerileg éretlen, szorongó, fejlődésben elmaradt kisgyermek - megkésett beszéd-, illetve mozgásfejlődés, pszichomotoros zavarok, figyelemzavarok, viselkedészavarok -.

Egyértelmű mindnyájunk számára, hogy a XXI. század pedagógusaként nem tehetjük meg, hogy nem veszünk a fentiekről tudomást, hiszen a „a ma gyermeke a holnap felnőttje”.

Éppen ezért nagy szerepük van a pedagógusoknak, akiknek a kezében a jövő nemzedékének a sorsa van. Ezt pedig nagyon komolyan kell venni, ugyanis az óvodapedagógusok felelőssége is gyökeresen átalakulóban van. Ez összefügg az óvodával szembeni elvárások változásával, mert a gyermekmegőrzés helyett a sokoldalú, harmonikus fejlődés elősegítése, a gyermekek személyiségének, egyéni képességeinek és készségeinek kibontakoztatására került a hangsúly. Egyre többen felismerik és elismerik, hogy az óvoda „befektetés”, ami egy ország jövőjét alapozhatja. illetve alapozza meg.

Kutatások is alátámasztják, hogy az első nyolc évben fejlődik a leggyorsabban az agy, a központi idegrendszer fejlődése szempontjából ez a legszenzitívebb szakasz, ezért ezen időszakban a gondozás és nevelés minősége jelentős mértékben befolyásolja az agyi hálózat és struktúra felépítését (Driscoll és Nagel, 2008). Éppen ezért felértékelődik az óvoda szerepe, mert a gyermekek jövőbeni képességeit és viselkedését nagymértékben befolyásolja, hogy milyen ingerek, élmények vagy netán lelki sérülések érik ebben az időszakban.

Ahhoz, hogy a napi óvodai nevelő munka során ezeket a kihívásokat az óvodapedagógusok tudják kezelni, újra kell gondolni az óvodás gyermekek nevelését, új módszerekkel kell közelíteni hozzájuk, ezért az óvodapedagógusoknak szükségük van olyan módszerekre, eszközökre napi gyakorlatuk során, amelyek segítik őket abban, hogy megfeleljenek a mai gyermekek igényeinek. A változások, kihívások kezeléséhez azonban nem elég pusztán az új módszerek megtanulása és alkalmazása, hanem szükség van egyfajta pedagógus szerepváltásra, mely pedagógus szemléletváltást eredményez.

Az óvodai nevelést meghatározó dokumentumok történeti áttekintése

Az első hazai óvodát 1828-ban nyitotta meg Brunszvik Teréz Budán, elsősorban a vagyontalan családok számára. Ezt követően két másik intézmény is nyílt Budán. Ezek az intézetek inkább az iskolához hasonlítottak, mert itt valójában elemi oktatás folyt. A budai óvodák után vidéken is megjelent ez az intézménytípus, ahová elsősorban a cselédek gyermekei jártak.

1891-ben lépett életbe a kisdédóvást szabályozó törvény, amely nemcsak az intézmények működését, de az óvóknak a képzését is szabályozta, valamint előírta, hogy óvodában csak képzett óvókat lehet alkalmazni. A törvény után nagy lendülettel fejlődött az óvodai nevelés. Ebben az időben az intézmények zsúfoltak voltak, 40-50 gyermek volt egy csoportban-, így hatékony nevelőmunkára alig volt lehetőség.

Az országban működő óvodákra kötelezően vonatkozó, első hivatalos dokumentum az 1953-ban kiadott Módszertani levelek volt, amely egy dokumentumból állt, és nem szól másról, csak az óvodai kötelező foglalkozásokról. 1957-ben megjelent Nevelőmunka az óvodában kézikönyv, mely elveiben és szemléletmódjában is hangsúlyozta az oktatás eszközjellegét. A kézikönyv tantervként pontosan megadta a feldolgozandó tartalmakat is, azaz központosan ki lett adva, mit kell minden óvodában megtanítani a gyermekekkel. Új és előremutató eleme volt a dokumentumnak, hogy elvárta az óvónőktől azt, hogy vegyék figyelembe a 3 – 6 éves kor sajátosságait és szükségleteit. A legnagyobb szemléletváltozás a játékban és annak irányításában volt megfigyelhető. „Abban az óvodában, ahol sokat játszanak nyugodt, fegyelmezett légkör uralkodik, a kötelező foglalkozásokon a gyermekek figyelme hatványozottabb” (Nevelőmunka az óvodában, 1957.)

Az 1971-től hatályos Óvodai nevelés programja egységes módszertani eljárásokat, utasításokat adott az óvónők számára a napi gyakorlati munkát illetően. Jellemzően homogén csoportokra épített, meghatározta az év végére elérendő követelményszinteket kis-középső és nagycsoportra lebontva. Ez a dokumentum a gyermek tevékenységformáit a játék-munka-oktatás hármában értelmezi. Jellemzője, hogy a játékot az óvodás korú gyermek elsődleges tevékenységének és a fejlesztés alapvető eszközének tekinti, és a munka egyre önállóbb helyet kap a gyermekek tevékenység rendszerében. A nevelési célok elérése érdekében szervezett, kötelező foglalkozások megtartását írta elő, meghatározta korcsoportonként a foglalkozások anyagát és az év végére elérendő követelmény szintet.

Az 1989-től érvényes Óvodai nevelés programjának még mindig megmaradt a központi jellege, még továbbra is minden óvodára érvényes útmutató, melynek három fő pillére: játék-munka - tanulás. A '89-es program kimondja, hogy a játék az óvodáskorú gyermek alapvető tevékenysége és a személyiségfejlesztés alapvető eszköze. A tanulás egyrészt spontán, másrészt sajátosan szervezett tevékenység. A program meghatározza az óvónők számára a tanulás megszervezésével kapcsolatos elvárásokat. Azt, hogy korcsoportonként milyen foglalkozásokat kell tartani, melyiket milyen szervezeti formában – kötött és tervszerű kötetlen –, továbbá meghatározza az egyes foglalkozások maximális időtartamát is. A legfontosabb különbség az 1971-es programmal összehasonlítva az, hogy megszüntette a korcsoportonkénti követelményrendszert, már csak a fejlődés jellemzőit határozta meg korcsoportonként.

Fontos és előremutató az is, hogy megjelenik benne: a gyermekeket egyéni fejlettségüknek megfelelően, differenciált feladatadással kell készíteni a sokoldalú tevékenységre nemcsak frontálisan, hanem mikro csoportban vagy páros munkában is.

Az 1996-ban kiadott Óvodai nevelés országos alapprogramja egy keretdokumentum, minden óvodára érvényes tartalmi szabályozó, mely alapelveket, irányelveket fogalmaz meg, és épít a magyar óvodapedagógia értékeire: gyermekközpontú, játékközpontú, tevékenységközpontú. Fontos alapvetése: A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze, továbbá megfogalmazza azt is, hogy az óvodában előtérbe kell helyezni a szabadjáték túlsúlyának érvényesülését. Ebben a programban jelenik meg legelőször a tevékenységben megvalósuló tanulás kifejezés. A fogalom jelzi, hogy a tanulás már nem külön tevékenység, nem szűkül le csak az ismeretszerzésre, hanem folyamatos, az óvodai nevelés egészében végbemenő folyamat. Az egyes tevékenységi formák elnevezésében is változtatások történtek, a legnagyobb változtatás, hogy a környezet megismerésére nevelést és a matematikai nevelést egy tevékenységi formává egyesítette „külső világ tevékeny megismerése” néven. Másik fontos változás, hogy a fejlődés jellemzőit már csak óvodáskor végére határozza meg.

Az óvodák óriási lehetőséghez jutottak, hiszen minden nevelőtestület elkészíthette helyi nevelési programját – vagy átvett és adaptált egy kész programot, vagy saját programot írt -, ezáltal minden óvoda kialakíthatta saját arculatát. Azt viszont fontos leszögezni, hogy az Alapprogrammal minden óvoda helyi programjának összhangban kell lenni, meg kell felelnie az abban foglaltaknak, az abban megfogalmazott alapelvektől nem lehet eltérni.

Az óvodai nevelés országos alapprogramjából azon pontok kiemelése és rövid elemzése, melyek szemléletváltást kívánnak a XXI. század elvárásai alapján

„A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermekeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó.” (363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet, 2012.)

Ahhoz, hogy a kortárs óvodapedagógus megfeleljen az Óvodai nevelés országos alapprogram elvárásainak és a XXI. század gyermekeit sikeresen nevelje, az alábbi pedagógus szerepeket kell felvállalni, és az ezekhez tartozó feladatokat teljesíteni: -Facilitátor és támogató szerep.

Direkt irányítás helyett a pedagógus az indirekt irányítást helyezi előtérbe: átengedi a kezdeményező szerepet a gyerekeknek, figyelembe veszi és támogatja a gyermekek ötleteit, elképzeléseit. Felfedezéseket, tapasztalatszerzési és kipróbálási lehetőségeket biztosít és nyújt a gyermekek számára. Segítő, támogató, kínáló, ösztönző attitűd jellemezi az utasító, túlszabályozó, ismeretátadó, rugalmatlan óvodapedagógusi attitűddel szemben.

- Problémahelyzeteket teremtő szerep

A pedagógus épít a gyermek természetes kíváncsiságára, érdeklődésére, önállósulási vágyára, érdekes, cselekvésre készítő problémahelyzeteket teremt, melyekkel biztosítja a felfedezés lehetőségeit. Középpontba helyezi a valódi cselekedtetést, felfedező ismeretszerzést. Olyan kérdés-kultúrával rendelkezik, azaz olyan kérdéseket tesz fel a gyermekeknek, melyek a problémamegoldó gondolkodásukat és kognitív műveleti készségeiket fejlesztik. Például: „Mit veszel észre, ha összehasonlítod? vagy „ Szerinted hogyan lehetne ezt javítani?” stb..

- Egyéni különbségeket tiszteletben tartó, a hangsúlyt az individuális fejlesztésre helyező szerepkör

Ismeri az egyéni bánásmód elvét és ennek megfelelően a nevelés során egyénileg, minden gyermek személyiségét ismerve, szükségleteikhez alkalmazkodva tervezi meg a gyermek számára a leghatékonyabb pedagógiai eljárásokat. Megvalósítja a gyermek önmagához képest differenciált fejlesztését és lehetőséget ad számára az öndifferenciálásra különböző, párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenység kínálattal.

-Reflektív gondolkodó szerep

Tisztába van azzal, hogy a tapasztalat és a ledolgozott évek nem jelentik azt, hogy nem kell fejlődni, változni. Folyamatosan figyel, elemzi a saját munkáját, mert tudja azt, hogy a reflektív gondolkodás a szakmai fejlődés kulcsa. Éppen ezért, fejlődése érdekében mindig reflektál a saját tevékenységére, felismeri, hogy mit és hogyan kell másképp csinálnia. Ennek a folyamatnak a lépései: tervezés, megvalósítás, értékelés, ha szükséges újra tervezés. Törekszik arra, hogy olyan gazdag eszköztárral rendelkezzen, amelyben szinte minden helyzetre van megfelelő megoldás.

-Motiváló, fejlesztő értékelést alkalmazó szerep

Személyre szabott, motiváló értékelést alkalmaz, hiszen ennek van fejlesztő hatása a gyermekekre. A „szép” vagy „nagyon ügyes vagy” általánosságban dicsérő szavak helyett konkrétan, a gyermek számára is világossá teszi, hogy miért dicséri meg: ”Megdicsérlek, mert segítettél a kisebb társadnak a kakaót kiönteni!”

-Hatékony, korszerű tanulásszervezési módokat, módszereket ismerő és alkalmazó szerep
Ismeri és tudatosan beépíti a gyakorlati munkája során a kooperatív tanulásszervezést, ahol a hangsúly az együttműködésen, a közös munkán, egymás segítésén van, ezáltal a leghatékonyabban fejleszti a gyermekek szociális készséget. Olyan korszerű pedagógiákat ismer és alkalmaz, amelyek figyelembe veszik a XXI. század gyermekeinek sajátosságait, hatékonyan elősegítik a személyiségük kibontakoztatását. Ilyen például a projekt-pedagógia, élménypedagógia. A hagyományos módszerek mellett – bemutatás, magyarázat, ellenőrzés stb. – ismeri és alkalmazza gyakorlati munkájában a XXI. század gyermekeinek megfelelő új módszereket: kutakodás, kísérletezés, próbálgatás, vita, tanakodás stb.

- Pedagógiai tér, gyermekbarát környezet kialakítása szerep

A pedagógiai tér újra gondolásával és átalakításával, a XXI. század gyermeki szükségleteinek megfelelően, a gyermekek önfejlődését inspiráló pedagógiai környezet kialakítása.

Gyermekbarát környezet legfontosabb jellemzői:

- a gyermeket harmóniát árasztó színek, formák, anyagok veszik körül;
- rögzített bútorok helyett mobilizálható kisbútorok vannak, melyek egyszerűen és könnyen mozgathatók - a gyermekek számára is - ;
- nem az asztalok uralják a teret, hanem szabad terek, amely lehetővé teszi a gyermekek játék- és mozgásigényének kielégülését;
- nem kész, tökéletes gyári játékok dominálnak, hanem az önmegvalósítást, a szabad önkifejezést, a kreativitás kibontakozását támogató eszközök, anyagok, melyek szabadon elérhetőek a gyermekek számára (fonalak, dobozok, kupakok, tobozok, parafadugó, kövek stb.);
- mozgásos tevékenységek és szabad mozgás lehetősége biztosított egész nap, a gyermekek mozgásszükségletének kielégítéséhez szükséges feltételekkel, eszköz kínálattal és megfelelő hely biztosításával;
- a csoportszobán belül van olyan hely, ahol lehetősége van a gyermekeknek kicsit elvonulni a sok inger elől, megpihenhet;
- a légkör jellemzői: nyugodt, derűs, barátságos, elfogadó, segítő, és nem utasító, folyamatosan tiltó és szabályozó.

„ Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítésére törekszik...” (363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet, 2012.)

Nincs olyan pedagógiai program, amelyben ne szerepelne a gyermekközpontú szó.

Mégis, ha feltesszük a kérdést egy nevelőtestületnek, hogy mit jelent számukra az, hogy ők gyermekközpontúak, nem tudják ezt azonnal definiálni. Éppen ezért szükséges a gyermekközpontúság mélyebb, szélesebb értelmezése, majd ezek után a napi gyakorlatban az érvényesítése. Azt le kell szögezni, hogy semmiképpen nem lehet egy óvoda, egy nevelőtestület, egy óvodapedagógus gyermekközpontú, ha nem veszi figyelembe a gyermeki szükségleteket. Ezért fontos feladat az óvodás gyermek szükségleteit megismerni és kielégíteni, melyek – a teljesség igénye nélkül – a következők:

- Mozgásigény, egyéb biológiai, fiziológiai szükségletek: táplálkozás és folyadékfogyasztás egyéni szükséglet alapján; WC használat szükség szerint intimitás biztosításával; délutáni pihenés egyéni életritmus biztosításával; lehetőség nyújtása „elvonulásra”, „megpihenésre”; mozgásfejlesztő eszközök és szabad mozgás lehetőségének kínálása.
- Érzelmi biztonság iránti szükséglet, szeretet iránti vágy: egyéni szükségletekhez igazított, érzelmi biztonságot nyújtó napirend; nyugodt, meleg érzelmi légkör- odafigyelés, odafordulás, elfogadás, szeretet, tisztelet, empátia – megteremtése.
- Szociális szükségletek: közös rendezvények, programok, közös élményeken alapuló kooperatív tevékenységek szervezése; kirekesztés, kiközösítés megakadályozása; szociális kapcsolatok, pozitív szociális érzelmek erősítése.
- Dicséret, elismerés iránti szükséglet: motiváló, fejlesztő, személyre szóló értékelés (mimika, öröm kimutatása, lelkesedés, érdeklődés, példák kiemelése a pedagógus részéről).
- Esztétikum iránti szükséglet: esztétikus környezet kialakítása harmonikus színekkel és dekorációkkal; a gyermekek számára a szép megláttatása, megmutatása.
- Alkotás, felfedezés, önmegvalósítás iránti szükséglet: sokféle eszköz biztosításával, melyekhez a gyermekek szabadon hozzáférhetnek és elképzelésük alapján készíthetnek bármit; a gyermeki fantázia szárnyalásának segítése.
- Kíváncsiság, tudásvágy iránti szükséglet: problémahelyzetek teremtése; a gyermekek kíváncsiságára, életkori sajátosságára építve változatos, sokszínű tevékenységek biztosítása; új módszerek alkalmazása (kísérlet, kipróbálás, vita, vizsgálódás, tanakodás).

„A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze.” (363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet, 2012.)

A játék kiemelt jelentőségének az óvoda folyamatos napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia. Előtérbe kell helyezni a szabadjáték túlsúlyának érvényesülését.

Ebben az életkorban nincs olyan tevékenység, amely úgy hatna a gyermek képességeire - motoros, szociális, kognitív és pszichés - mint a játék. A XXI. század felgyorsult világában a játék lehetőség arra, hogy csökkentse a gyermekek belső feszültségét, szorongását, félelmeit. Az óvodáskorban a játék a tanulás legmeghatározóbb színtere. Sajnos a napi gyakorlatban még mindig vannak különbségek a játék értelmezését, a szabad játék kiemelt szerepét tekintve. Háttérbe szorul a szabad játék – sokszor a szabad játékot sem megfelelően értelmezik -, folyamatos napirend helyett a kötött napirend részesül előnyben, a párhuzamosan végezhető tevékenységek (egyszerre, egy időben, különféle tevékenység kínálata) szabad választása helyett kötött tevékenységszervezés dominál, differenciált, személyes bánásmód helyett életkorra, korcsoportokra való tervezés a jellemző.

„A jó napirendet a folyamatosság és rugalmasság jellemzi.” (363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet, 2012.) A gyermekek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend biztosítja a feltételeket. Az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható az életkori sajátosságok, a körülmények, az évszakok, váratlan események hatására. A különböző tevékenységek a gyermekek egyéni szükségleteihez igazodnak. A napirend biztosítja a gyermekek gazdag, változatos tevékenységét, az aktív és passzív pihenés életkornak és egyéni szükségletnek megfelelő váltakozását. A legtöbb időt az óvodáskorú gyermekek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja. A napirend lehetőséget ad az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenykedésre, elegendő időt biztosítva arra, hogy a gyermekek minden tevékenységüket befejezhessék, és alkalmas a párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek tervezésére, szervezésére, megvalósítására.

A projektmódszerről röviden

A projektmódszer óvodai alkalmazásának bemutatását azért választottam, mert véleményem szerint ez az egyik olyan módszer, amelynek alkalmazása illeszkedik a mai kor gyermekeinek sikeres neveléséhez, fejlesztéséhez. A projektmódszer olyan tanulásszervezési mód, amelynek hatékonysága abban rejlik, hogy kooperációra és együttműködésre épül.

Körmöci Katalin így fogalmazza meg a projekt fogalmát: „A projektek olyan komplex feladatok, amelyeknek középpontjában egy gyakorlati természetű probléma áll. A feladat nem egyszerűen a probléma megoldása, hanem a lehető legtöbb vonatkozásának feltárása, így a témát a gyermekek széles körű összefüggésben dolgozzák fel” (Körmöci, 2012).

A projekt módszer jellemző jegyei

- műveltségterületek a tevékenységbe rendeződnek, integrálódnak, és nem fordítva, azaz nem az egyes műveltségterületekhez keresünk tevékenységet. Nem foglalkozási ágakra bontva ismerteti meg a gyermekeket a világgal, hanem szervesen összetartozó integrációs tartalmakkal, lehetőségekkel.
- Az óvodapedagógus-gyermek és a gyermek-gyermek együttműködésére épül: a téma kiválasztásában, eszközök és anyagok beszerzésében, produktum vagy produktumok elkészítésében és azok bemutatásának megszervezésében végig közösen gondolkodnak, közösen tevékenykednek a gyermekek az óvodapedagógusokkal; fontos, hogy elsősorban a gyermekek ötletei, javaslatai kerüljenek előtérbe.
- Individualizál és kollektivizál. A közös tervezés, szervezés, végrehajtás együttműködésre, közös munkára, kooperációra ösztönzi a gyermekeket, ugyanakkor lehetővé teszi, hogy a gyermek saját maga válassza ki, melyik feladatban, mikor, hol és kivel szeretne tevékenykedni. Minden gyermek a fejlettségének, képességeinek megfelelően vesz részt a tevékenységekben, fejlődése ezáltal valósul meg.
- Épít a gyermek érdeklődésére és aktív részvételére. A gyermekek saját döntésük alapján választják ki azokat a tevékenységeket, feladatokat, amelyekbe bekapcsolódnak, amelyek vonzóak számukra. Ezen választás történhet például érdeklődésük, beállítottságuk, motiváltságuk, képességeik alapján.
- Konkrét, mert a mindennapi életből vett problémákat oldják meg közösen - ilyen például: "Hová ültessük a Mikulást?"; "Hol lakik bagoly doktor?"; "Mustot szeretnék inni". A konkrétság azért is jó, mert olyan témák kerülhetnek feldolgozásra, melyekkel a gyermekek is találkoznak a mindennapokban, és érdeklik is őket.
- A témafeldolgozás teljes, mert az adott témával kapcsolatban, természetesen az adott körülményekhez képest, a lehető legtöbb összefüggés felszínre kerülhet - például a "Hol lakik bagoly doktor" c. projekt kapcsán: madarak, erdő állatai, madárvédelem, őszi erdő, őszi időjárás, őszi öltözködés stb.
- Központi témája tevékenységekben, vagy tevékenységek sorozatában valósul meg - például a "Mustot szeretnék inni" - projekt esetén: szőlőszedés, szőlőmosás, szemezés, darálás stb.

- Időtartama lehet rövidebb vagy hosszabb (nap, hét, hetek, hónap, több, hónap), ez mindig függ a téma jellegétől és a gyermekek érdeklődésétől. Többször előfordulhat, hogy az óvodapedagógus a tervezés során 3 hét időtartamra tervezi az adott projekt témát, de a gyermekek a projekt során, a projekt alatt még több tevékenységet javasolnak beépítésre, és ezt nem hagyhatja figyelmen kívül az óvodapedagógus.

- Az óvodapedagógus mellett a gyermekek is részesei a tervezéstől a lezárásig az adott projektnek. Részt vesznek a projekttémák, a témához kapcsolódó tevékenységek kiválasztásában, a kiválasztott tevékenységek szervezésében, megvalósításában, és részt vesznek a produktum/produktumok elkészítésében, közzétételében is.

- A heti rendben a kínált és választható párhuzamos tevékenységek kerülnek megtervezésre, tehát nem az egyes műveltségterületek (pl.: mesélés, verselés; mozgás stb.), mint a többi módszer esetében.

- Szükség esetén igénybe vehető a szülői támogatás és közreműködés - például: gyűjtés, eszközök beszerzése, tevékenységekben való aktív közreműködés stb. Ez nagyon fontos, hiszen a szülő-óvoda kapcsolata ez által is más alapokra helyezhető, hiszen a szülői is aktív részese lesz ezáltal az adott projektnek.

A projektmódszer előnyei

- Élethelyzetekben adódó, tevékenységek általi tapasztalatszerzésre alkalmas. Életszerű helyzetekben, életszerű körülmények között és nem az óvodapedagógustól származó feladathelyzetben szerzi meg a gyermek a tapasztalatokat. Megteremti az óvoda nyitottságának lehetőségét, hiszen nagyon gyakran a tapasztalatszerzés az óvoda falain kívül zajlik (például: tanyán, erdőben, ligetben stb.). Az életszerű, közvetlen környezet cselekvő és szemléletes élményforrással szolgál a megismerési folyamatok és a személyiség fejlődés számára.

- Biztosítja az egyéni érdeklődés, az egyéni ütem, az önállóság és az öntevékenység lehetőségét. A gyermek saját érdeklődésének, motiváltságának megfelelően szabadon választhat tevékenységet, eldöntheti, hogy melyikbe kapcsolódik be, és abban, az életkori sajátosságainak és egyéni képességeinek megfelelően végezheti el a feladatot. Ezeket a motiváló hatásokat az óvodapedagógus a gyermeki önfejlődés inspirálására úgy használhatja ki, hogy közben ő gyakran a háttérben marad, csupán megfigyeli és visszajelzéseivel irányítja a gyerekek választását. Támogatja az eltérő szükségletű gyermekeket, az eltérő tanulási stílus érvényesülését.

- Mindig tartalmaz választási lehetőséget, így jól hasznosítható az egyéni érdeklődés motiváló ereje. A párhuzamos tevékenységekbe a gyermek érdeklődése szerint szabadon és folyamatosan bekapcsolódhat, önként kiválaszthatja, azaz élhet a szabad döntés lehetőségével, érdeklődésének és motiváltságának megfelelően.
- A kommunikáció tartalmának nem szab határt, sőt készíteti a gyermeket a több szempontú értelmezésre és arra, hogy a véleményüket bátran elmondhassák.
- Biztosítja a szabad önkifejezés lehetőségét, ezzel a harmonikus lelki alkatot támogatja. Ehhez egyrészt szükséges és elengedhetetlen egy bizalommal teli, elfogadó légkör, ami nem szab határt az önkifejezésnek, így a gyermek fantáziája szabadon szárnyalhat. Másrészt szükséges, hogy különféle anyagok, eszközök (dobozok, fonalak, kövek, gyapjú, ollók, különféle ceruzák, színes papírok stb.) álljanak a gyermekek rendelkezésére.
- Nagyfokú szabadságot biztosít a gyermekek számára, kezdve a kiválasztástól a tervezésen, a feladat végrehajtásának módozatain keresztül, egészen az elkészült produktumok elkészítéséig és értékeléséig.
- Támogatja az eltérő szükségletű gyermekeket, egyúttal az eltérő tanulási stílus érvényesülését. Ez is az egyéni tempóban való fejlődést szolgálja, ezáltal nem kötődik az életkorhoz, hanem az egyéni sajátosságokon alapuló fejlődést segíti elő.
- Teret ad a váratlan módosításoknak, kiegészítéseknek, újonnan fellépő igényeknek. Semmi nincs kőbe vésve, bármin lehet változtatni. Például az újonnan fellépő igényeknek, a gyermekek újabb elképzeléseinek megfelelően bővíteni az adott tevékenységet/tevékenységeket. Például lehet, hogy az óvodapedagógus és gyermekek közös tervei között szerepel egy „pizza üzlet” elkészítése, de menet közben még a gyermekek ötletei alapján tovább bővíülhet a pizzasütő kemence elkészítésének ötletével, vagy pizza futárszolgálattal.
- Megvalósulhat a munkamegosztás a közösségi vállalkozás és az együttes tapasztalás során. A közös tevékenységek során a gyermekek elosztják egymás között a feladatokat, a gyermekeknek lehetőségük van önmagukat kipróbálni, "testhezálló" feladatot választani az egyéni képességeiknek megfelelően.
- Kevesebb a konfliktus helyzet. Ez abból is adódik, hogy folyamatosan lehetőségük van a gyermekeknek a szabad játék mellett a kínált és választható párhuzamos tevékenységekbe való bekapcsolódásra. Ezek olyan tevékenységek, melyek megtervezésének is részesei, melyeket javasolhattak érdeklődésüknek megfelelően, ezáltal kevesebb vagy nincs is unatkozó gyermek, mely konfliktus helyzetet idézhet elő.

- A középpontban a gyermek van. A gyermekek érdeklődését, aktivitását, egyéni sajátosságait, egyéni szükségleteiket figyelembe véve, fejlődési ütemükre építve fejlődhet és fejlődik személyiségük a tevékenységek során. Optimális fejlődésükhöz az óvodapedagógus biztosítja az elfogadó, nyugodt, biztonságos légkört.

- A szülőkkel való kapcsolattartás módja és formája is megváltozik. Teljesen más alapokra kerül a szülő-pedagógus kapcsolat, valóban egymás munkájának kölcsönös segítségével alapuló partnerkapcsolat alakul ki közöttük, hiszen az egyes projekteknek folyamatosan, aktív részesei a szülők is (például: gyűjtő munka, közös tevékenységek, közös programok..stb.). A projekt módszer segíti az egyes ünnepek újra gondolását az előkészület, szervezés, forma és tartalom vonatkozásában is. Például: évzárók, anyák napja, nemzeti ünnepek stb.

Összefoglalva: a projektmódszer Alapprogramban megfogalmazott óvodai nevelés céljával koherens, maximálisan figyelembe veszi az óvodás gyermekek tanulási sajátosságait, a gyermekek érdeklődésére, az óvodapedagógus és a gyermek közös tevékenységére épít, ezért az egyik leghatékonyabb tanulásszervezési mód a gyermeki személyiség kibontakoztatását célzó pedagógiai tevékenység során.

Irodalom

363/2012. (XII.17.) *Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról.*

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor>

Az óvodai nevelés programja. (1989). Országos Pedagógiai Intézet.

Az óvodai nevelés programja. (1971). Tankönyvkiadó.

Driscoll, A. és Nagel, N. G. (2008). *Early childhood education, birth-8: The world of children, families, and educators.* Pearson/Allyn & Bacon.

Hornyán A. (2018). *Szubjektív útmutató – a projektszemléletű óvodai élet bevezetéséhez, gyakorlatban történő alkalmazásához.* Sprint Kiadó.

Körmöci K. (2012). *Kézikönyv a projektszemléletű óvodai életéről.* Sprint Kiadó.

Módszertani levelek – óvodai foglalkozások. (1953). Tankönyvkiadó

Nevelőmunka az óvodában. Útmutatás az óvónők számára. (1957). Tankönyvkiadó.

Pálfi S. (2010). *A magyar óvodai projektpedagógia elméleti alapjai.* Debreceni Egyetemi Kiadó.